

FLICKOR I FLÄTOR

-Man gör sig själv begriplig i sin samtid genom att skriva, säger sundsvallsförfattaren och psykologen Kristina Sandberg, som förra veckan fick ta emot ett av de tre kulturstipendier som Landstinget Västernorrland delade ut. Hon fick det för sitt känsliga, poetiska språk och de fina flickporträtten i sina båda romaner *I vattnet flyter man* och *Insekternas sång*.

Många blivande författare har en text i huvudet som kräver att bli nerskriven, inte nödvändigtvis publicerad, men i alla fall formulerad. Kristinas debutroman *I vattnet flyter man* var en sådan text. När den kom ut 1997 insåg hon att just den boken skulle hon själv ha behövt läsa i tonåren, då när det lätt händer att man tappar greppet och inte orkar med oron och kraven längre.

"**I vattnet flyter man**, bara man vet det så sjunker man inte", viskar mamman som tröst till Anna den sommar hon lovat lära henne simma. Det är innan grälen, depressionerna och till slut döden förändrar allt. Först sista terminen i gymnasiet hinner sorgen och saknaden efter mamman ikapp Anna "i spegeln i tamburen möter jag bilden av mig. Stor där, på ytan, inte längre dragen av liten flicka. Men dofterna från förr, det inpyrda av piptobak och parfym, stekos från köket, de tar mig tillbaka, jag är fortfarande flicka i flätor..." . Vem var hon egentligen, mamman med den leende munnen och den sorgsna blicken? Pappan har flytt in i arbete och storasyster stuckit till ett roligare liv i London. De kan inte ge några svar. Kvar i hemmets tomma rum vandrar Anna på jakt efter minnen och bilder av den mamma hon försökt gömma och glömma. Hon vill bli hel och stark och våga vara förälskad i den man hon nyss mött. I feberdrömmarna går hon till slut ut i det svarta, dovt viskande vattnet och det skrämmer henne inte längre. Hon vänder sig på rygg och - flyter.

Linn är fjorton år och hästflicka. Även hon har sitt mörka hår i två hårt kontrollerade flätor på ryggen. En vecka före midsommar lämnar hon "stan mellan bergen nära havet" för att åka på ridläger. Där i stallvärmen sliter de vilsna flickorna med allt tungt arbete att få de stora hästkropparna skinande blanka och färdiga för ritt. Det är en sträng hackordning i ett stall. De yngsta och svagaste får göra skitjobbet, de äldsta och tuffaste bestämmer reglerna. Sommaren är kladdigt het, laddad med både oro och förväntan. Runt tonårstjejkorna surrar två läderklädda MC-killar och den olycklige Börje.

-Ni är så fina ni, med ungdomens oförstördhet i ansiktena och som ni bryr er om hästarna, så mycket kärlek ryms i en kvinnas hand, så mycket omsorg i era späda kroppar, inte är ni odågor som vi, odjur som far fram och förstör, sluddrar Börje och dansar runt som en Rönnedal i hästflickornas TV-rum. Det finns något olycksbådande i landskapet. En av flickorna skriver dagbok, ett rop på hjälp, och Linn, som läser i smyg, skulle kunna ana.

Kristina Sandberg skrev *Insekternas sång* i ren ilska över att det skrivs så mycket om den manliga idrottsvärlden men så ytterst sällan om den kvinnliga motsvarigheten - stallvärlden. En halv miljon svenskar rider och fler lär det bli. Sverige och Danmark är de hästtätaste länderna i Europa!

Kan orsaken till mäns ointresse av ridning vara som de tre författarna Anne Hedén, Moa Matthis och Ulrika Milles skriver i förordet till sin bok *Över alla hinder*: ...många män paradoxalt nog, eftersom hästen så länge varit en symbol för manlighet, är lite (och inte så lite!) skräja för hästar. När man rider förstår man varför männen surögt bevakat hästarna

under större delen av mänsklighetens historia. Att döma av kulturens kvarlämningar har kvinnorna gått till fots genom världshistorien medan männen rident i förväg. Så vad skulle vi göra av bilderna av hårdhet, strid, maktspel och berusning när allt kulturen efterfrågade var ljusbilder: smekningar och längtan...?

Det är i alla fall där i stallvärmen vid den lina mulen och med alla hästkrafterna under sig som flera generationers flickor betvingat sin rädsla och vågat vara riktigt nära en annan varelse.

Karin Westerlund